

**ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS  
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS**

**ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS  
SVEIKATOS STEBĖSENOS 2023 METŲ ATASKAITA**

## **Šiauliai TURINYS**

|                                                                                                   |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>IVADAS .....</b>                                                                               | <b>3</b>  |
| 1. Demografinė, socioekonominė situacija .....                                                    | 4         |
| 2. Šiaulių miesto savivaldybės 2023 m. sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis ..... | 5         |
| 3. Šiaulių miesto savivaldybės prioritetinių problemų analizė .....                               | 11        |
| 1 prioritetinė problema. Susižalojimai dėl nukritimo 65+ m. amžiaus asmenų grupėje (W00–W19).     | 11        |
| 2 prioritetinė problema. Asmenys, žuvę ar sunkiai sužaloti dėl nelaimingų atsitikimų darbe.....   | 12        |
| 3 prioritetinė problema. Tarša iš stacionarių taršos šaltinių .....                               | 14        |
| <b>IŠVADOS .....</b>                                                                              | <b>16</b> |
| <b>REKOMENDACIJOS .....</b>                                                                       | <b>17</b> |

## IVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Šiaulių miesto savivaldybėje vykdoma vadovaujantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius ir tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) ir savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2023 m. ataskaitoje pateikiami pagrindiniai savivaldybės gyventojų sveikatą atspindintys rodikliai ir jų dinamika. Šių rodiklių pagrindu suformuluotos rekomendacijos ir numatytos prioritetinės kryptys savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms įgyvendinti.

Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

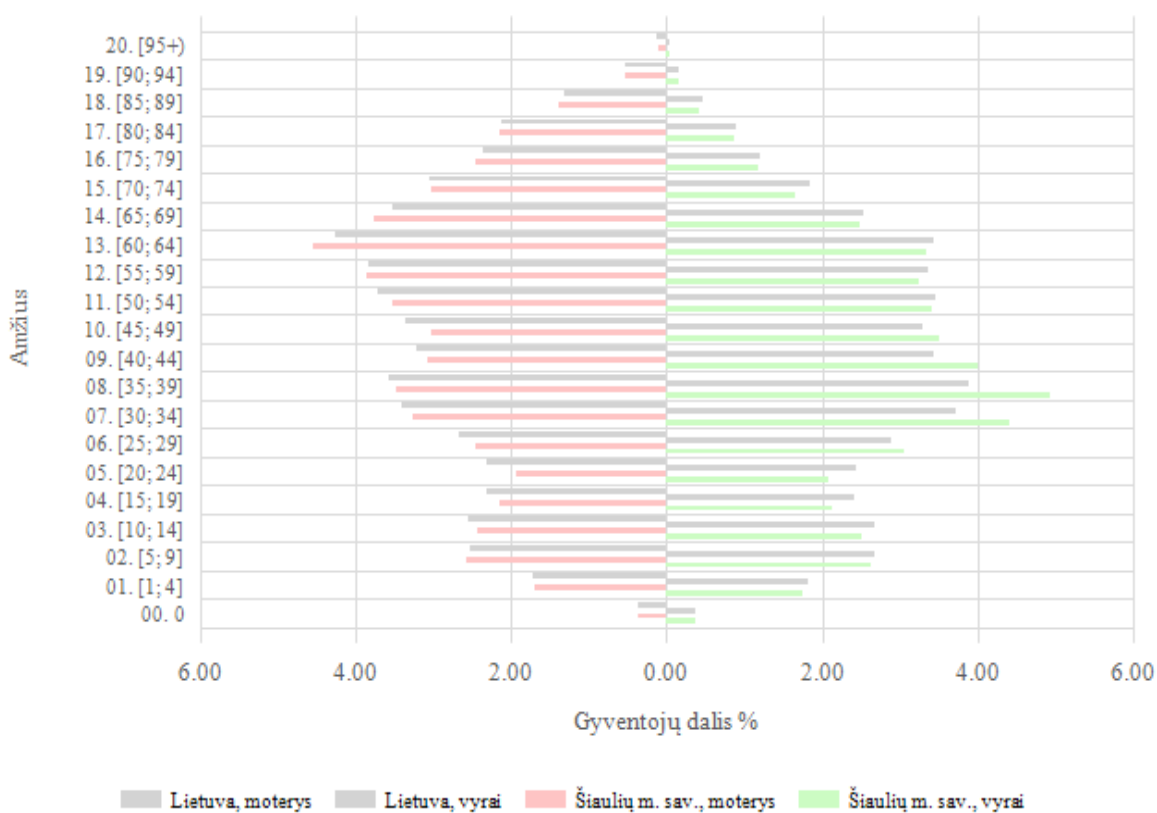
- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu,
- Higienos instituto Sveikatos statistinių duomenų portalu,
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacine sistema,
- Valstybine darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos,
- Aplinkos apsaugos agentūra,
- UAB „Šiaulių vandenys“.

## 1. Demografinė, socioekonominė situacija

Šiaulių mieste 2023 m. pradžioje gyveno 106 087 asmenys, t. y. 4 331 gyventojų daugiau nei 2022 m. pradžioje. Mieste gyveno 49 992 (47,1 proc.) vyrai ir 56 095 (52,9 proc.) moterys. Didžiausią gyventojų dalį sudarė darbingi asmenys (66 205 (62,4 proc.)), pensinio amžiaus asmenų buvo 23 339 (22,0 proc.), vaikų iki 15 m. amžiaus – 16 543 (15,6 proc.). Apžvelgiant gyventojų struktūrą (žr. 1 pav.) ir lyginant pagal amžių bei lytį, matyti, kad ji panaši į bendrą šalies gyventojų struktūrą. 2023 m. pradžioje Šiaulių mieste kiek daugiau nei Lietuvoje gyveno tik 30–44 m. amžiaus vyrų bei 60–64 m. amžiaus moterų.

Šiauliuose 2023 m. gimė 744 kūdikiai (79 mažiau nei 2022 m.). Gimstamumo rodiklis mieste siekė 6,9/1 000 gyv. Šiaulių mieste 2023 m. numirė 1 231 asmuo, t. y. 211 asmenų (arba 14,6 proc.) mažiau nei 2022 m. Mirtingumo rodiklis Šiaulių mieste siekė 11,4/1 000 gyv. 2023 m. Šiauliuose natūralios gyventojų kaitos rodiklis išliko neigiamas (–487 asmenys). Neto migracijos rodiklis nuo 2019 m. yra teigiamas ir 2023 m. siekė 4 737 asmenis.

Antrus metus iš eilės mažėjo ilgalaikio nedarbo lygis, kuris 2023 m. siekė 1,0 proc. Socialinės pašalpos gavėjų skaičius padidėjo ir siekė 1 661 asmenį, t. y. 282 žmonėmis daugiau nei 2022 m. Sumažėjo mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius.



1 pav. Šiaulių miesto savivaldybės ir Lietuvos Respublikos gyventojų pasiskirstymas pagal lytį ir amžiaus grupes 2023 m. pradžioje (proc.)

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

## Sveikata savivaldybėje

Šiaulių miesto gyventojų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2023 m. pailgėjo 3 metais. Antrus metus iš eilės mažėjo bendrasis mirtingumas. Sumažėjo mirčių dėl savižudybių, dėl transporto įvykių, mažėjo pėsčiųjų mirtingumas, mirtingumas nuo nukritimo, nuo narkotikų ir alkoholio sąlygotų priežasčių, nuo širdies ir kraujagyslių ligų, nuo piktybinių navikų ir cerebrovaskulinių ligų ir COVID-19 ligos. Šiauliuose 2023 m. nenumirė nė vienas kūdikis iki 1 metų amžiaus. Sumažėjo sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis infekcijomis ir II tipo cukriniu diabetu. Padidėjo 1 metų amžiaus vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomiellito ir B tipo *Haemophilus influenzae* infekcijos skiepavimo apimtys. Sumažėjo nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda, skaičius. Mažėjo paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius.

Šiaulių miesto savivaldybėje, kaip ir praėjusiais metais, išliko tos pačios sveikatos problemos: pagyvenusių asmenų susižalojimai dėl nukritimo, mirtini ar sunkūs sužalojimai dėl nelaimingų atsitikimų darbe, transporto įvykiuose patirtos traumos, tarša iš stacionarių taršos šaltinių.

Buvo stebimi šie neigiami gyventojų sveikatos rodiklių pokyčiai: augo sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis, kiek padidėjo gyventojų sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze. Padidėjo tabako gaminių ir alkoholinių gėrimų vartojimo prieinamumas gyventojams. Suprastėjo visų lėtinių neinfekcinių ligų prevencinių programų (išskyrus gimdos kaklelio vėžio programos) įgyvendinimo rodikliai. Mažėjo 2 metų amžiaus vaikų tymų, raudonukės ir parotito skiepavimo apimtys. Antrus metus iš eilės didėjo išvengiamų hospitalizacijų ir išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius. Sumažėjo gyventojų apsilankymų pas gydytojus skaičius.

## 2. Šiaulių miesto savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Rutiniais metodais surinktų savivaldybės pagrindinių rodiklių reikšmės vaizduojamos taikant „šviesoforo“ principą. Vadovaujantis šiuo principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į 5 grupes, pagal kurias savivaldybės yra vertinamos:

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei* ir žymimos **žalia spalva**;
- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei* ir žymimos **raudona spalva**;
- kitų 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

Pagrindinių rodiklių sąrašo analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje ir kokių priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiamas rodiklių sąrašas, suskirstytas pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. Antrame stulpelyje pateikiama tendencija (gerėjo, prastėjo, nebuvo pokyčio), trečiame – Šiaulių miesto savivaldybės rodiklio reikšmė 2023 m., ketvirtame – savivaldybės rodiklio reikšmė absoliučiais skaičiais, penktame – savivaldybės rodiklio santykis su Lietuvos rodikliu, šeštame – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, septintame – blogiausia reikšmė nagrinėjamose Lietuvos savivaldybėse, aštuntame – geriausia reikšmė nagrinėjamose Lietuvos savivaldybėse.

### 2023 metų Šiaulių miesto savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

| Rodiklio pavadinimas                                                                                                                                                     | Savivaldybės reikšmės |          |        |          | Lietuvos reikšmės |            |           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|----------|--------|----------|-------------------|------------|-----------|
|                                                                                                                                                                          | Tendencija            | Rodiklis | Kiekis | Santykis | Rodiklis          | Blogiausia | Geriausia |
| 1                                                                                                                                                                        | 2                     | 3        | 4      | 5        | 6                 | 7          | 8         |
| <b>Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2023 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai</b> |                       |          |        |          |                   |            |           |
| Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė                                                                                                                                        | ↑ (2 m.)              | 79,9     | 80     | 1,03     | 77,5              | 71,1       | 80,5      |
| Išvengiamas mirtingumas                                                                                                                                                  | ↑ (2 m.)              | 76,4     | 359    | 1,00     | 76,7              | 86,9       | 69,4      |
| <b>1 TIKSLAS. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį</b>                                                                |                       |          |        |          |                   |            |           |
| <b>1.1 Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą</b>                                                                                                                              |                       |          |        |          |                   |            |           |
| Mirtingumas dėl savižudybių (X60–X84) 100 000 gyv.                                                                                                                       | ↓ (2 m.)              | 12,0     | 13     | 0,61     | 19,6              | 74,0       | 0,0       |
| Stand. mirtingumas dėl savižudybių (X60–X84) 100 000 gyv.                                                                                                                | ↓ (2 m.)              | 12,1     | 13     | 0,64     | 18,8              | 71,2       | 0,0       |
| Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyv.                                                                                                                 | ↑ (1 m.)              | 39,7     | 43     | 0,90     | 44,3              | 89,8       | 9,9       |
| Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 vaikų                                                                                                    | ↓ (1 m.)              | 34,5     | 335    | 0,63     | 55,2              | 192,6      | 30,1      |
| Ilgalaikio nedarbo lygis (proc.)                                                                                                                                         | ↓ (2 m.)              | 1,0      | 670    | 0,59     | 1,7               | 4,1        | 0,3       |
| Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.                                                                                                                                    | ↓ (1 m.)              | 39,3     | 4250   | 3,93     | 10,0              | –25,4      | 55,5      |
| <b>1.2 Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu</b>                                                                        |                       |          |        |          |                   |            |           |
| Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01–Y89) 100 000 gyv.                                                                                                               | ↓ (1 m.)              | 61,0     | 66     | 0,78     | 78,7              | 200,3      | 50,1      |
| Stand. mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01–Y89) 100 000 gyv.                                                                                                        | ↓ (1 m.)              | 59,5     | 66     | 0,78     | 75,8              | 172,2      | 47,9      |
| Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų                                                                                                     | ↓ (1 m.)              | 363,5    | 4526   | 1,03     | 352,1             | 630,3      | 199,7     |
| Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyv.                                                                                                                            | ↑ (1 m.)              | 15,3     | 1661   | 0,64     | 23,9              | 79,7       | 4,2       |
| Sergamumas tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (nauji atvejai)                                                                                                           | ↓ (2 m.)              | 17,6     | 19     | 0,81     | 21,6              | 84,4       | 0,0       |
| Sergamumas tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (visi atvejai)                                                                                                            | ↑ (1 m.)              | 21,3     | 23     | 0,87     | 24,6              | 98,5       | 0,0       |
| <b>2 TIKSLAS. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką</b>                                                                                          |                       |          |        |          |                   |            |           |
| <b>2.1 Kurti saugias darbo ir buities sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą</b>                                                                          |                       |          |        |          |                   |            |           |
| Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.                                                               | ↑ (2 m.)              | 2,0      | 13     | 2,22     | 0,9               | 2,9        | 0,0       |
| Susižalojimų dėl nukritimo skaičius (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.                                                                                         | ↓ (1 m.)              | 178,3    | 390    | 1,33     | 134,5             | 200,6      | 77,8      |
| Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.                                                                                         | ↓ (1 m.)              | 63,6     | 432    | 0,97     | 65,7              | 116,7      | 46,6      |
| Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) 10 000 gyv.                                                                                                            | ↑ (3 m.)              | 39,2     | 424    | 1,10     | 35,7              | 92,1       | 0,0       |

|                                                                                                                                                              |          |         |      |       |       |         |       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|---------|------|-------|-------|---------|-------|
| <b>2.2 Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį</b>                                                                                                |          |         |      |       |       |         |       |
| Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.                                                                                               | →        | 2,8     | 3    | 1,00  | 2,8   | 28,7    | 0,    |
| Stand. mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.                                                                                        | →        | 2,5     | 3    | 0,93  | 2,7   | 31,4    | 0,0   |
| Mirtingumas dėl nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.                                                                                                             | ↓ (1 m.) | 12,0    | 13   | 0,82  | 14,6  | 46,0    | 0,0   |
| Stand. mirtingumas dėl nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.                                                                                                      | ↓ (1 m.) | 12,4    | 13   | 0,87  | 14,2  | 35,2    | 0,0   |
| <b>2.3 Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių</b>                                                                                        |          |         |      |       |       |         |       |
| Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00–V99) 100 000 gyv.                                                                                                     | ↓ (2 m.) | 2,8     | 3    | 0,45  | 6,2   | 34,6    | 0,0   |
| Stand. mirtingumas dėl transporto įvykių (V00–V99) 100 000 gyv.                                                                                              | ↓ (2 m.) | 3,0     | 3    | 0,48  | 6,2   | 28,5    | 0,0   |
| Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.                                                                                            | ↓ (1 m.) | 0,9     | 1    | 0,82  | 1,1   | 13,0    | 0,0   |
| Stand. pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.                                                                                     | ↓ (1 m.) | 0,8     | 1    | 0,73  | 1,1   | 10,3    | 0,0   |
| Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00–V99) skaičius 10 000 gyv.                                                                                           | ↑ (1 m.) | 7,2     | 78   | 1,33  | 5,4   | 9,9     | 0,0   |
| <b>2.4 Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą</b>                                                                                           |          |         |      |       |       |         |       |
| Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis kg, tenkantis 1 km²                                                                        | ↑ (1 m.) | 15043,7 | 1218 | 18,86 | 797,8 | 32935,2 | 20,0  |
| Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)                                                                                           | ↑ (8 m.) | 97,6    | nėra | nėra  | nėra  | nėra    | nėra  |
| Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)                                                                                                   | ↑ (8 m.) | 98,5    | nėra | nėra  | nėra  | nėra    | nėra  |
| <b>3 TIKSLAS. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą</b>                                                                                                   |          |         |      |       |       |         |       |
| <b>3.1 Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą</b>                           |          |         |      |       |       |         |       |
| Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 100 000 gyv.                                                                                    | ↓ (1 m.) | 1,8     | 2    | 0,51  | 3,5   | 14,3    | 0,0   |
| Stand. mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 100 000 gyv.                                                                             | ↓ (1 m.) | 1,7     | 2    | 0,49  | 3,5   | 17,2    | 0,0   |
| Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyv.                                                                                    | ↓ (1 m.) | 11,1    | 12   | 0,51  | 21,8  | 78,5    | 0,0   |
| Stand. mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyv.                                                                             | ↓ (1 m.) | 10,9    | 12   | 0,53  | 20,5  | 70,3    | 0,0   |
| Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 100 000 gyv.                                       | ↓ (1 m.) | 77,6    | 84   | 0,94  | 82,5  | 417,9   | 0,0   |
| Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais                                                                   | ↑ (1 m.) | 347,9   | 311  | 1,74  | 199,6 | 66,3    | 384,2 |
| Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais                                                             | ↑ (1 m.) | 279,6   | 387  | 1,72  | 162,8 | 34,5    | 325,6 |
| <b>3.2 Skatinti sveikos mitybos įpročius</b>                                                                                                                 |          |         |      |       |       |         |       |
| Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)                                                                                                 | ↓ (2 m.) | 31,7    | 243  | 0,86  | 36,8  | 6,6     | 62,1  |
| <b>4 TIKSLAS. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius</b>                                                    |          |         |      |       |       |         |       |
| <b>4.1 Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais</b>                  |          |         |      |       |       |         |       |
| Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyv.                                                                                                                | ↑ (2 m.) | 13,9    | 1498 | 0,67  | 20,9  | 43,8    | 9,9   |
| Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyv.                                                                                 | ↑ (2 m.) | 1,7     | 152  | 0,89  | 1,9   | 3,7     | 0,8   |
| <b>4.2 Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą</b> |          |         |      |       |       |         |       |
| Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius                                                                                                             | →        | 2,9     | 1193 | 1,71  | 1,7   | 1,1     | 6,0   |
| Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyv.                                                                                          | ↑ (1 m.) | 6,9     | 75   | 0,92  | 7,5   | 2,5     | 13,8  |

|                                                                                                                                                                                    |          |       |         |      |       |        |       |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-------|---------|------|-------|--------|-------|
| Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui                                                                                                                    | ↓ (1 m.) | 9,7   | 1045942 | 1,07 | 9,1   | 5,5    | 11,0  |
| Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyv. (nauji atvejai)                                                                                                             | ↑ (1 m.) | 1,8   | 2       | 0,69 | 2,6   | 28,7   | 0,0   |
| Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyv. (visi atvejai)                                                                                                              | ↑ (1 m.) | 2,8   | 3       | 0,70 | 4,0   | 24,4   | 0,0   |
| Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20–B24) (A50–A64) 10 000 gyv.                                                                                                   | ↓ (1 m.) | 0,6   | 7       | 0,27 | 2,2   | 4,2    | 0,0   |
| <b>4.3 Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą</b>                                                                                                                                     |          |       |         |      |       |        |       |
| Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių                                                                                                             | ↓ (2 m.) | 0,0   | 0       | 0,00 | 2,8   | 40,0   | 0,0   |
| 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina 1 dozė) skiepavimo apimtys (proc.)                                                                        | ↓ (1 m.) | 88,7  | 920     | 1,02 | 86,7  | 50,0   | 100,0 |
| 1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo), poliomielito ir B tipo <i>Haemophilus influenzae</i> infekcijos (3 dozės) skiepavimo apimtys (proc.)                   | ↑ (1 m.) | 91,1  | 940     | 1,01 | 89,9  | 72,0   | 100,0 |
| Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje                                                                  | →        | 6,7   | 581     | 0,58 | 11,6  | 2,5    | 43,2  |
| Vaikų, neturinčių edukacijos pažaisčių, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)                                                                                                  | ↓ (1 m.) | 23,9  | 2875    | 1,00 | 23,8  | 4,8    | 33,5  |
| Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyv.                                                                                                                                     | ↓ (1 m.) | 1,4   | 2       | 1,00 | 1,4   | 14,6   | 0,0   |
| <b>4.4 Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę</b>                                                                                                              |          |       |         |      |       |        |       |
| Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) 100 000 gyv.                                                                                                                   | ↓ (2 m.) | 536,0 | 580     | 0,80 | 670,8 | 1235,6 | 383,1 |
| Stand. mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) 100 000 gyv.                                                                                                            | ↓ (2 m.) | 525,8 | 580     | 0,80 | 659,1 | 953,5  | 453,1 |
| Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.                                                                                                                           | ↓ (1 m.) | 265,2 | 287     | 0,98 | 271,1 | 450,4  | 195,0 |
| Stand. mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.                                                                                                                    | ↓ (1 m.) | 250,1 | 287     | 0,98 | 256,0 | 394,1  | 210,6 |
| Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.                                                                                                                      | ↓ (1 m.) | 156,2 | 169     | 1,01 | 154,0 | 497,3  | 24,4  |
| Stand. mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų 100 000 gyv.                                                                                                                         | ↓ (1 m.) | 149,8 | 169     | 1,00 | 150,5 | 432,0  | 15,8  |
| Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.                                                                                                                              | ↓ (2 m.) | 64,0  | 693     | 0,91 | 70,0  | 112,1  | 31,1  |
| Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje                                                         | ↓ (1 m.) | 63,1  | 10691   | 1,06 | 59,7  | 27,0   | 76,5  |
| Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių finansavimo programoje                                                    | ↑ (1 m.) | 64,0  | 15716   | 1,06 | 60,3  | 32,7   | 73,8  |
| Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje                                                           | ↓ (1 m.) | 60,6  | 21368   | 1,07 | 56,5  | 33,8   | 67,7  |
| Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje | ↓ (1 m.) | 58,5  | 18470   | 1,28 | 45,6  | 19,5   | 58,8  |

Rodyklės atspindi savivaldybės rodiklio pokytį: ↑ ↓ (žalia spalva) – teigiamas, ↑ ↓ (raudona spalva) – neigiamas, → (juoda spalva) – nėra pokyčio.

Apžvelgiant Lietuvos sveikatos strategijoje išskeltus uždavinius tikslams pasiekti, vadovaujantis Šiaulių miesto savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilio lentelės rodiklių reikšmėmis, matyti, kad:

***Iš strateginiam tikslui*** įgyvendinti numatytų rodiklių vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė yra ilgesnė už šalies, o išvengiamas mirtingumas artimas Lietuvos vidurkiui.

**1.1. Uždavinio „Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą“** Šiaulių rodikliai geresni nei Lietuvos, o bandymų žudyti skaičius artimas šalies vidurkiui.

**1.2. Uždavinio „Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygiu“** rodikliai geresni nei Lietuvos, o mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius ir sergamumas tuberkulioze artimi Lietuvos vidurkiui.

**2.1. Uždavinio „Kurti saugias darbo ir buities sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą“** susižalojimų dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje ir asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe skaičius didesni už šalies, o kiti rodikliai artimi Lietuvos vidurkiui.

**2.2. Uždavinio „Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį“** rodikliai atitiko Lietuvos vidurkį.

**2.3. Uždavinio „Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių“** mirtingumas dėl transporto įvykių – geresnis už šalies, transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius blogesnis už Lietuvos, o pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių artimas šalies vidurkiui.

**2.4. Uždavinio „Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą“** taršos iš stacionarių taršos šaltinių rodiklis blogesnis už Lietuvos rodiklį.

**3.1. Uždavinio „Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą“** tabako gaminių bei alkoholinių gėrimų vartojimo prieinamumo gyventojams rodikliai buvo geresni už Lietuvos, o kiti artimi vidurkiui.

**3.2. Uždavinio „Skatinti sveikos mitybos įpročius“** rodiklis artimas šalies vidurkiui.

**4.1. Uždavinio „Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais“** išvengiamų hospitalizacijų skaičius geresnis nei Lietuvos, o išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto skaičius artimas šalies vidurkiui.

**4.2. Uždavinio „Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą“** apsilankymų pas gydytojus skaičius geresnis už Lietuvos, kiti rodikliai artimi šalies vidurkiui.

**4.3. Uždavinio „Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą“** kūdikių mirtingumas geresnis už Lietuvos rodiklį, o kiti rodikliai atitiko šalies vidurkį.

**4.4. Uždavinio. „Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę“** Šiaulių miesto rodikliai geresni už Lietuvos, o mirtingumo nuo piktybinių navikų ir cerebrovaskulinių ligų bei sergamumo II tipo cukriniu diabetu rodikliai artimi šalies vidurkiui.

Remiantis Šiaulių miesto savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilio lentelės rodikliais ir įvertinus savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos matyti, kad:

**18 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalioji zona):**

1. vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė;
2. mirtingumas / standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių;
3. mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius;
4. ilgalaikio nedarbo lygis;
5. gyventojų skaičiaus pokytis;
6. mirtingumas / standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių;
7. socialinės pašalpos gavėjų skaičius;
8. mirtingumas/ standartizuotas mirtingumas dėl transporto įvykių;
9. gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais;
10. gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais;
11. išvengiamų hospitalizacijų skaičius;
12. kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas;
13. apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui;
14. mirtingumas / standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų;
15. tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje;
16. tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių finansavimo programoje;
17. tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje;
18. tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje.

**4 rodiklių reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis (raudonoji zona):**

1. susižalojimai dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje;
2. asmenys, žuvę ar sunkiai sužaloti dėl nelaimingų atsitikimų darbe;
3. transporto įvykiuose patirtos traumos;
4. į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km.

Kiti 28 rodikliai buvo artimi Lietuvos vidurkiui ir pateko į geltoną zoną.



### 3. Šiaulių miesto savivaldybės prioritetinių problemų analizė

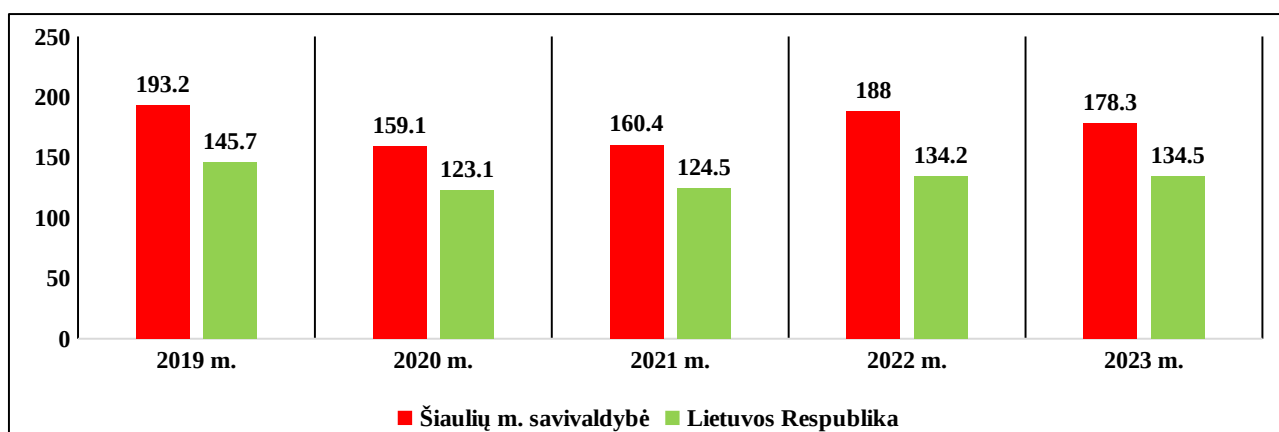
#### Detaliai analizei kaip prioritetinės sveikatos problemos atrinkti rodikliai:

1. Susižalojimai dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje, nes rodiklis išlieka aukštas (situacija negerėja).
2. Asmenys, žuvę ar sunkiai sužaloti dėl nelaimingų atsitikimų darbe, nes rodiklis didėja antrus metus iš eilės.
3. Tarša iš stacionarių taršos šaltinių, nes rodiklis didėja trečius metus iš eilės.

#### 1 prioritetinė problema. *Susižalojimai dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje (W00–W19)*

Lietuvos stacionaruose 2023 m. gydėsi 7 790 pagyvenusių asmenų, patyrusių traumas dėl nukritimo, t. y. 192 atvejais daugiau nei praėjusiais metais. Šalies rodiklis siekė 134,5/10 000 gyv. Blogiausia padėtis pastebėta didžiuosiuose Lietuvos miestuose: Vilniaus m. įvyko 1 276, Kauno m. – 1 060, Klaipėdos m. – 445 65+ m. amžiaus asmenų susižalojimai dėl nukritimo. Vertinant rodiklius, matyti, kad aukščiausioje pozicijoje atsidūrė Pakruojo r. sav. – 200,6/10 000 gyv., žemiausioje – Širvintų r. sav. – 74,7/10 000 gyv.

Apžvelgiant 2019–2023 m. laikotarpio traumas dėl nukritimo 65+ m. amžiaus asmenų grupėje Šiaulių mieste, matyti, kad šių susižalojimų skaičius kito netolygiai. 2019 m. užregistruota 381 trauma, 2021 m. jų skaičius sumažėjo iki 335, o 2023 m. skaičius siekė 390. Vertinant rodiklius per šį laikotarpį, matyti, kad Šiaulių miesto rodiklis buvo 1,3 karto didesnis už Lietuvos vidurkį (žr. 2 pav.).

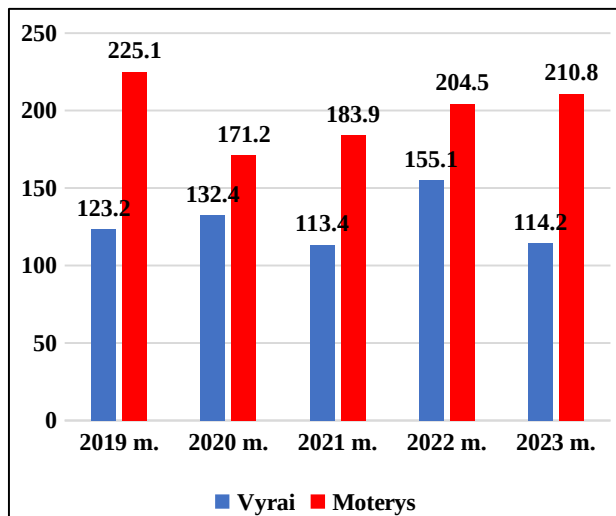


2 pav. Susižalojimai dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje (W00–W19) 2019–2023 m. Šiaulių miesto savivaldybėje ir Lietuvos Respublikoje (10 000 gyv.)

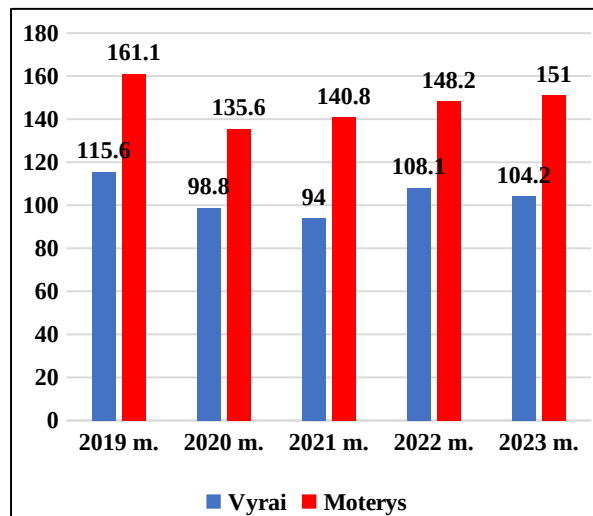
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos statistinių duomenų portalas

Lyginant duomenis pagal lytį, matyti, kad tiek Šiaulių mieste, tiek Lietuvoje per 2019–2023 m. laikotarpį susižalojimus dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje dažniau nei du kartus patyrė

moterys nei vyrai. Šiaulių miesto ir šalies rodikliai per laikotarpį kito netolygiai (žr. 3 ir 4 pav.). 2023 m. tiek Šiaulių miesto moterų, tiek Lietuvos moterų traumų dėl nukritimo skaičius toliau didėjo trečius metus iš eilės, o vyrų – sumažėjo.



**3 pav. Susižalojimai dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje (W00–W19) 2019–2023 m. Šiaulių miesto sav., palyginti pagal lytį (10 000 gyv.)**  
*Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos statistinių duomenų portalas*



**4 pav. Susižalojimai dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje (W00–W19) 2019–2023 m. Lietuvos Respublikoje, palyginti pagal lytį (10 000 gyv.)**  
*Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos statistinių duomenų portalas*

Apžvelgiant susižalojimų dėl nukritimo aplinkybes 2023 m. Šiaulių mieste, 55,4 proc. pagyvenusių asmenų nukritę susižalojo namuose, gatvėje – 4,9 proc., globos įstaigose – 1,8 proc. ir prekybos bei paslaugų sferoje po – 1,5 proc.

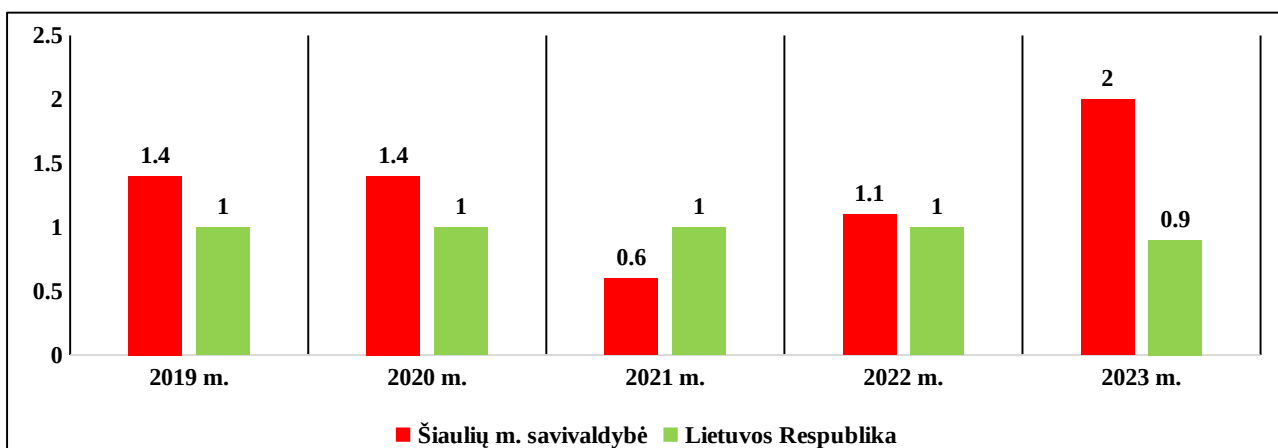
Apibendrinant atliktą analizę galima teigti, kad Šiaulių mieste per 2019–2023 m. laikotarpį susižalojimus dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje dažniau nei du kartus patyrė moterys nei vyrai. Kas antras pagyvenęs asmuo nukritęs susižalojo namuose, kas dvidešimtas – gatvėje.

## **2. Prioritetinė problema. Asmenys, žuvę ar sunkiai sužaloti dėl nelaimingų atsitikimų darbe**

Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenimis, šalyje 2023 m. darbo vietoje iš viso įvyko 158 nelaimingi atsitikimai (2022 m. – 180 nelaimingų atsitikimų). 23 šalies savivaldybėse nebuvo ar nebuvo sunkiai sužalotas darbe nė vienas asmuo. Darbo vietoje pagal nelaimingų atsitikimų skaičių blogiausia padėtis pastebėta didžiuosiuose Lietuvos miestuose: Vilniaus m. įvyko 35, Kauno m. – 24, Klaipėdos m. – 15 nelaimingų atsitikimų. Vertinant rodiklius, aukščiausioje pozicijoje atsidūrė Telšių r. sav. – 2,9/10 000 gyv.

Šiaulių miesto rodikliai per 2019–2023 m. laikotarpį kito netolygiai. 2019 m. ir 2020 m. darbe žuvo ar buvo sunkiai sužalota po 9 žmones, o 2021 m. – 4 asmenys. Šiauliuose 2023 m.

sunkiai sužalota dėl nelaimingų atsitikimų darbe buvo net 13 asmenų. Vertinant rodiklius per laikotarpį, Šiaulių miesto rodiklis buvo 1,3 karto didesnis už Lietuvos vidurkį (žr. 5 pav.).



5 pav. Asmenys, žuvę ar sunkiai sužaloti dėl nelaimingų atsitikimų darbe 2019-2023 m. Šiaulių miesto savivaldybėje ir Lietuvos Respublikoje (10 000 gyv.)  
Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Lyginant duomenis pagal lytį 2021–2023 m. laikotarpiu, matyti, kad sužalojimų dėl nelaimingų atsitikimų darbe daugiau patyrė vyrai (23). Šiaulių mieste 2021 m. (5) ir 2023 m. (13) sunkius ar mirtinus sužalojimus darbe patyrė tik vyrai. Lyginant duomenis pagal amžiaus grupes ir lytį 2021–2023 m. laikotarpiu, matyti, kad daugiausia tokių nelaimingų atsitikimų nutiko 55–64 m. amžiaus vyrams (11) (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe pasiskirstymas Šiaulių miesto savivaldybės įmonėse, įstaigose pagal nukentėjusiųjų lytį ir amžių 2021–2023 m. (abs. sk.)

| Lytis ir amžius | 2023 m.   | 2022 m.  | 2021 m.  | VISO      |
|-----------------|-----------|----------|----------|-----------|
| <b>Vyrai</b>    | <b>13</b> | <b>5</b> | <b>5</b> | <b>23</b> |
| 18–24           | –         | –        | –        | –         |
| 25–34           | 1         | 2        | –        | 3         |
| 35–44           | 2         | 1        | 2        | 5         |
| 45–54           | 2         | –        | –        | 2         |
| 55–64           | 6         | 2        | 3        | 11        |
| 65+ m.          | 2         | –        | –        | 2         |
| <b>Moterys</b>  | <b>–</b>  | <b>2</b> | <b>–</b> | <b>2</b>  |
| 18–24           | –         | –        | –        | –         |
| 25–34           | –         | –        | –        | –         |
| 35–44           | –         | –        | –        | –         |
| 45–54           | –         | –        | –        | –         |
| 55–64           | –         | 1        | –        | 1         |
| 65+ m.          | –         | 1        | –        | 1         |
| <b>VISO</b>     | <b>13</b> | <b>7</b> | <b>5</b> | <b>25</b> |

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Lyginant sužalojimus dėl nelaimingų atsitikimų darbe pagal ekonominės veiklos grupes Šiaulių mieste 2021–2023 m. laikotarpiu, matyti, kad daugiausia mirtinų ar sunkių sužalojimų darbe

įvyko transporto ir saugojimo (8), apdirbamosios gamybos (4) ir vandens tiekimo, nuotekų valymo, atliekų tvarkymo ir regeneravimo srityse (4) (žr. 2 lentelę).

**2 lentelė. Sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe pasiskirstymas Šiaulių miesto savivaldybės įmonėse, įstaigose pagal ekonominės veiklos grupes 2021–2023 m. (abs. sk.)**

| <b>Ekonominės veiklos grupės</b>                                                             | <b>2023 m.</b> | <b>2022 m.</b> | <b>2021 m.</b> | <b>VISO</b> |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|----------------|-------------|
| <b>Apdirbamoji gamyba</b>                                                                    | 4              | –              | –              | <b>4</b>    |
| <b>Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas</b>                 | 2              | 1              | 1              | <b>4</b>    |
| <b>Statyba</b>                                                                               | 1              | 1              | –              | <b>2</b>    |
| <b>Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas</b> | 1              | 1              | 1              | <b>3</b>    |
| <b>Transportas ir saugojimas</b>                                                             | 4              | 1              | 3              | <b>8</b>    |
| <b>Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla</b>                                            | –              | 1              | –              | <b>1</b>    |
| <b>Administracinė ir aptarnavimo veikla</b>                                                  | –              | 1              | –              | <b>1</b>    |
| <b>Švietimas</b>                                                                             | –              | 1              | –              | <b>1</b>    |
| <b>Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas</b>                                       | 1              | –              | –              | <b>1</b>    |
| <b>IŠ VISO</b>                                                                               | <b>13</b>      | <b>7</b>       | <b>5</b>       | <b>25</b>   |

*Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*

Apibendrinant atliktą analizę galima teigti, kad Šiaulių mieste 2023 m. sunkiai sužalota dėl nelaimingų atsitikimų darbe buvo net 13 asmenų. Sužalojimus dėl nelaimingų atsitikimų darbe 2021–2023 m. laikotarpiu dažniau patyrė vyrai. Daugiausia tokių nelaimingų atsitikimų darbe nutiko 55–64 m. amžiaus vyrams. Daugiausia mirtinų ar sunkių sužalojimų darbe įvyko transporto ir saugojimo, apdirbamosios gamybos ir vandens tiekimo, nuotekų valymo, atliekų tvarkymo ir regeneravimo srityse.

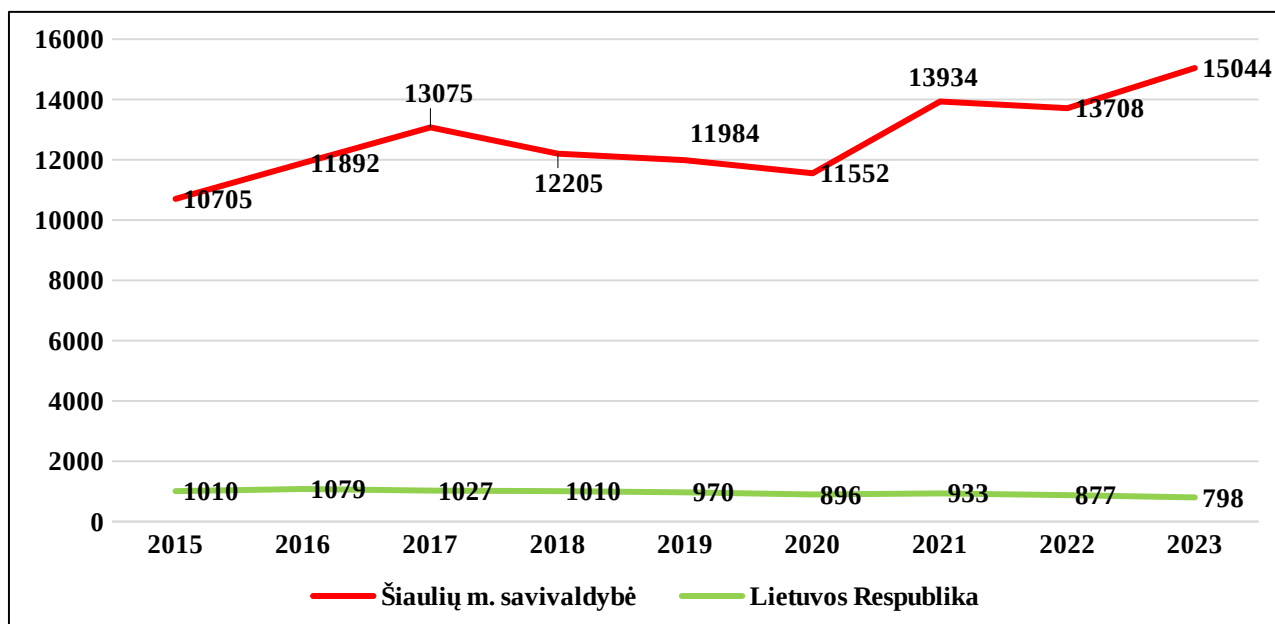
### **3 prioritentinė problema. Tarša iš stacionarių taršos šaltinių**

Šiaulių mieste aplinkos oro kokybei valdyti yra parengta Šiaulių miesto aplinkos oro kokybės valdymo programa 2019–2024 metams. Vienas iš aplinkos oro monitoringo uždavinių – nustatyti stacionarių ir mobilių atmosferos teršimo šaltinių daromą poveikį oro kokybei miesto gyvenamojoje ir visuomeninės paskirties aplinkoje.

Šiaulių miesto teritorijoje pagrindiniai stacionarūs taršos šaltiniai yra įmonės, kurioms išduotas taršos integruotos prevencijos kontrolės (TIPK) leidimas (su aplinkos oro taršos valdymu). Šiaulių mieste 2023 m. veikė 8 tokios įmonės, kurios per metus į aplinkos orą išmetė 1 218,5 t teršalų.

Daugiausia teršalų 2023 m. Lietuvoje buvo išmesta Mažeikių r. sav. – 16 218,9 t., tačiau lyginat rodiklius Šiaulių miesto rodiklis siekė 15 044 (kg/km<sup>2</sup>), o Mažeikių r. sav. – 13 294 (kg/km<sup>2</sup>).

Lyginant taršos iš stacionarių taršos šaltinių rodiklius 2015–2023 m. laikotarpiu Šiaulių mieste ir Lietuvos Respublikoje, matyti, kad 2018–2020 m. Šiauliuose šis rodiklis mažėjo, nuo 2021 m. vėl pradėjo didėti. Šalies rodiklis kito tolygiai (žr. 6 pav.).



6 pav. Tarša iš stacionarių taršos šaltinių 2015–2023 m. Šiaulių miesto savivaldybėje ir Lietuvos Respublikoje (kg/km²)

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Šiaulių mieste 2023 m. dujinės ir skystosios medžiagos sudarė 98,1 proc. (1 194,7 t) suminio emisijų kiekio, kietosios medžiagos – 1,9 proc. (23,8 t). Didžiausią dujinių medžiagų emisijų dalį sudarė anglies monoksidas (72,5 proc.) 901,2 t ir azoto oksidai (14,5 proc.) 180,7 t. Lyginant su 2022 m. duomenimis, matyti, kad iš apskaitomų stacionarių aplinkos oro taršos šaltinių per metus išmetamas teršalų kiekis Šiaulių mieste padidėjo 108,2 t (8,9 proc.), nuo 1 110,3 t iki 1 218,5 t. Dujinių medžiagų emisijos padidėjo 9,0 proc., nuo 1 087 iki 1 194,7 t, kietųjų medžiagų emisijos padidėjo 3,8 proc., nuo 22,9 iki 23,8 t (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių, kiekis Šiaulių miesto savivaldybėje 2021–2023 m. (t/metus)

| Metai   | Įmonių skaičius | Bendras kiekis, t/metus | Sieros anhidridas, t/metus | Azoto oksidai, t/metus | Anglies monoksidas, t/metus | Lakieji organiniai junginiai t/metus | Kietosios medžiagos t/metus |
|---------|-----------------|-------------------------|----------------------------|------------------------|-----------------------------|--------------------------------------|-----------------------------|
| 2021 m. | 11              | 1 128,7                 | 26,9                       | 167,8                  | 782,4                       | 118,6                                | 32,5                        |
| 2022 m. | 9               | 1 110,3                 | 26,9                       | 181,7                  | 847,8                       | 30,6                                 | 22,9                        |
| 2023 m. | 8               | 1 218,5                 | 23,2                       | 180,7                  | 901,2                       | 89,5                                 | 23,8                        |

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra

Apibendrinant atliktą analizę galima teigti, kad tarša iš stacionarių taršos šaltinių Šiaulių mieste nuo 2021 m. kasmet didėjo. Pagrindinį aplinkos oro teršalų kiekį sudarė dujinės ir skystosios medžiagos. Didžiausią dujinių medžiagų emisijų dalį sudarė anglies monoksidas ir azoto oksidai.



## IŠVADOS

- Šiaulių mieste 2023 m. gyventojų skaičius padidėjo. Vyrų buvo 47,1 proc., moterų – 52,9 proc. Didžiausią gyventojų dalį sudarė darbingi asmenys – 62,4 proc., pensinio amžiaus asmenų buvo 22,0 proc., vaikų iki 15 m. amžiaus – 15,6 proc.
- Šiauliuose 2023 m. gimstamumas sumažėjo. Antrus metus mažėjo mirtingumas. Natūralios gyventojų kaitos rodiklis išliko neigiamas. Neto migracijos rodiklis nuo 2019 m. yra teigiamas.
- Antrus metus mažėjo ilgalaikio nedarbo lygis. Socialinės pašalpos gavėjų skaičius padidėjo. Sumažėjo mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius.
- Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2023 m. pailgėjo 3 metais. Sumažėjo mirčių dėl savižudybių, dėl transporto įvykių, mažėjo pėsčiųjų mirtingumas, mirtingumas nuo nukritimo, nuo narkotikų ir alkoholio sąlygotų priežasčių, nuo širdies ir kraujagyslių ligų, nuo piktybinių navikų ir cerebrovaskulinių ligų. Šiauliuose 2023 m. nenumirė nė vienas kūdikis iki 1 metų amžiaus. Sumažėjo sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis infekcijomis ir II tipo cukriniu diabetu. Padidėjo 1 metų amžiaus vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepijimo apimtys. Mažėjo paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius.
- Augo sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis. Suprastėjo visų lėtinių neinfekcinių ligų prevencinių programų (išskyrus gimdos kaklelio vėžio programos) įgyvendinimo rodikliai. Mažėjo 2 metų amžiaus vaikų tymų, raudonukės ir parotito skiepijimo apimtys. Antrus metus didėjo bendras išvengiamų hospitalizacijų skaičius ir išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius.
- Į geriausių rodiklių grupę pateko 18 rodiklių, į prasčiausių rodiklių grupę – 4 rodikliai. Savivaldybės prioritetinių problemų analizei atrinkti 3 visuomenės sveikatos stebėsenos rodikliai: susižalojimai dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje, asmenys, žuvę ar sunkiai sužaloti dėl nelaimingų atsitikimų darbe, tarša iš stacionarių taršos šaltinių.
- Šiaulių mieste susižalojimus dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje dažniau nei du kartus patyrė moterys. Dažniau nei kas antras pagyvenęs asmuo nukritęs susižalojo namuose, kas dvidešimtas – gatvėje.
- Sunkius sužalojimus darbe 2023 m. patyrė tik vyrai. Daugiausia tokių nelaimingų atsitikimų nutiko 55–64 m. amžiaus vyrams. Lyginant pagal ekonominės veiklos grupes, daugiausia mirtinų ar sunkių sužalojimų darbe įvyko transporto ir saugojimo, apdirbamosios gamybos ir vandens tiekimo, nuotekų valymo, atliekų tvarkymo ir regeneravimo srityse.

➤ Tarša iš stacionarių taršos šaltinių Šiaulių mieste nuo 2021 m. kasmet didėjo. Pagrindinį aplinkos oro taršalų kiekį sudarė dujinės ir skystosios medžiagos. Didžiausią dujinių medžiagų emisijų dalį sudarė anglies monoksidas ir azoto oksidai.

## **REKOMENDACIJOS**

Ataskaitos rekomendacijos orientuotos į išsamiau nagrinėtas prioritетines Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų sveikatos problemas – pagyvenusių asmenų griuvimus, sunkius ar mirtinus darbingų asmenų sužalojimus darbe bei aplinkos oro taršą. Rekomendacijos skirtos savivaldybės prioritетinėms sritims gerinti.

### **1. Pagyvenusių asmenų griuvimų prevencija**

**Šiaulių miesto savivaldybės administracijai:**

- numatyti ir skirti lėšų tolimesniam gatvių, pėsčiųjų takų infrastruktūros gerinimui bei priežiūrai;
- užtikrinti ir vykdyti viešųjų erdvių, pėsčiųjų takų kokybišką ir nuolatinę priežiūrą šaltuoju laikotarpiu;
- kurti mieste palankią aktyviam gyvenimo būdui aplinką.

**Šiaulių miesto įstaigoms ir organizacijoms:**

- užtikrinti (ypač šaltuoju laikotarpiu) kokybišką ir nuolatinę laiptų bei kitų paviršių priežiūrą;
- prie laiptų įrengti turėklus.

**Šiaulių miesto asmens sveikatos priežiūros įstaigoms, Visuomenės sveikatos biurui:**

- skatinti asmens sveikatos priežiūros įstaigų specialistus identifikuoti pagyvenusiems pacientams rizikos veiksnius, galinčius nulemti traumas ir susižalojimus;
- informuoti, konsultuoti vyresnius pacientus ir jų šeimos narius dėl namų aplinkos pritaikymo ir saugios aplinkos sukūrimo juose;
- didinti 65+ m. amžiaus žmonių motyvaciją bei skatinti juos reguliariam fiziniam aktyvumui;
- vykdyti nuolatinės fizinio aktyvumo priemones, galinčias sumažinti pagyvenusių žmonių kritimų ir su jais susijusių traumų skaičių;
- didinti vyresnių asmenų raštingumą sveikos gyvensenos srityje;
- organizuoti teorinius ir praktinius pirmosios pagalbos užsiėmimus vyresnio amžiaus gyventojams bei jų artimiesiems.

### **2. Mirtinų ar sunkių sužalojimų dėl nelaimingų atsitikimų darbe prevencija**

**Šiaulių miesto įmonėms:**

- užtikrinti efektyvų, nuolatinį ir nuoseklų profesinės rizikos vertinimą įmonėse, šalinant ir mažinant rizikas, prioritetą teikti kolektyvinėms prevencijos priemonėms;
- nustatyti ir užtikrinti vidinės darbuotojų saugos ir sveikatos kontrolės funkcionavimą;
- skatinti ir vykdyti socialinį dialogą, įtraukiant darbuotojus ir jų atstovus į darbuotojų saugos ir sveikatos priemonių planavimą ir įgyvendinimą;

- įmonėse užtikrinti tinkamą psichologinį klimatą, šalinant galimybę atsirasti mobingo, priekabiavimo, psichologinio smurto apraiškas;
- didinti darbuotojų sąmoningumą, ugdyti savisaugos ir atsakomybės už savo ir kolegų sveikatą ir gyvybę supratimą;
- raginti ir reikalauti laikytis nustatytų darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų, naudojant darbo priemones, vykdančias nustatytą technologinį procesą;
- užtikrinti, kad darbuotojai įsidarbindami ir darbo eigoje gautų reikiamą informaciją apie darbuotojų saugą ir sveikatą;
- organizuoti ir vykdyti darbuotojų mokymą saugiai atlikti pavestas funkcijas, kaip tinkamai suteikti pirmąją pagalbą.

#### **Valstybinės darbo inspekcijos Šiaulių skyriui:**

- vykdyti aktyvią inspekcinę veiklą, skiriant ypatingą dėmesį darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų įgyvendinimui miesto įmonėse, ypač rizikingiausiose ekonominės veiklos šakose (statyba, apdirbamoji pramonė, žemės ūkis, transportas ir saugojimas);
- konsultuoti darbdavius bei darbuotojus darbo saugos ir sveikatos reikalavimų įgyvendinimo klausimais, vykdyti švietėjišką ir konsultacinę veiklą, dalyvaujant asocijuotų darbdavių struktūrų organizuojamuose renginiuose;
- viešinti ir skatinti darbdavius, darbuotojus naudotis interaktyviomis metodinėmis rekomendacijomis, skirtomis nelaimingų atsitikimų darbe prevencijai įgyvendinti.

### **3. Taršos iš stacionarių taršos šaltinių mažinimas**

#### **Aplinkos apsaugos agentūrai:**

- siekti, kad ūkio subjektai veiklą pradėtų tik įgyvendinę visas poveikio aplinkai vertinimo dokumentuose numatytas taršos prevencijos priemones;
- didinti stacionarių taršos šaltinių objektų patikrinimų apimtį, siekiant nustatyti neatitikimus teisės aktams, teikti rekomendacijas neatitikimų šalinimams.

#### **Šiaulių miesto savivaldybės įmonėms:**

- diegti technologijas, mažinančias aplinkos oro taršą;
- didinti prietaisų energijos vartojimo efektyvumą;
- keisti kuro rūšį į mažiau taršią;
- naudoti ekologiškai švarią atsinaujinančių energijos šaltinių energiją.